

קול צופיין

קול צפ"ן נשאו קול יחדו ירגנו

פנחס תשע"ט השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

ניצוץ של משיח

דברים לכבוד הילולת אור החיים הקדוש זיע"א

הברית החדשה של בלעם

מה התכלית של ההשוואה לאבות ולמושה רבנו? על מנת להבין את גודל הזוועה נזכיר את היסוד האמוני המרכזי של הנצרות - "החילופין". הם מאמינים כי הברית שאלוקים כרת עם האבות הוחלפה בברית החדשה שאלוקים כרת עם הכנסייה הנוצרית, והיא היורשת הבלעדית של בחירת עם ישראל. מסתבר שהיסוד של ההחלפה התחדש הרבה קודם, על ידי בלק שמאמין כי הוא יוכל להציג את בלעם כמחליף מתאים למושה בעת פטירתו. כמו הנוצרים, הוא מסתייע בהתבוללות יזומה שבאמצעותה הוא יכול באמצעות העמים לבלוע את עם ישראל ולעכל אותם אל תוך העמים. כך מסבירה הגמרא (סנהדרין קה ע"א) את שמו של "בלעם" - "בלא עם" או "בלה עם". וכמובן בלעם - לבלוע את עם ישראל באמצעות התבוללות עם בנות מדיין ומואב (עיין תורה תמימה במדבר כב א).

נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים

הלוחם הגדול ביותר ברצון לבלוע את ישראל ולהחליפם הוא משה, שמסר את נפשו עבורם. לכן נאמר לו: "צרו את המדיינים והפיתם אותם" (במדבר כה יז). ואחרי שנוצרה מספיק איבה נאמר לו: "נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף אל עמך" (במדבר לא ב). ובמדרש "רבי יהודה אומר: אילו היה רוצה משה לחיות כמה שנים היה חי שאמר לו הקדוש ברוך הוא נקום ואחר תאסף. תלה הכתוב מיתתו במדיין, אלא להודיע שבחו של משה אמר בשביל שאחיה יענב נקמת ישראל?" (במדבר רבה כב ב).

ויקבר אתו בני בארץ מואב מול בית פעור

חכמינו אמרו שמשה נקבר מול בית פעור בגלל שהמלחמה של בלעם היא מלחמה לדורות. בכל דור קם תחליפו של בלעם שחושב להחליף את ישראל ומחפש להם נקודות תורפה למצוא חסרונם ולהחליפם. כנגד מומלא מקומו של בלעם קם מומלא מקומו של משה וסוטר על פיו: "מה עשה הקדוש ברוך הוא, נתן את קברו כנגדו, וכל זמן שישאל חושאין והוא פוער את פיו לנשוף ברוחו ולהשמיד את ישראל, הוא רואה קברו של משה כנגדו, הוא מתפחד וחוזר לאחוריו, שצאמר (דברים לד, ו) ויקבר אתו מול בית פעור" (פרקי דרבי אליעזר פרק מה).

למלא את תפקידו של משה

עתידיה פרצה להיפרץ במיתת משה

על הפסוק "ויקחהו שדה צפים אל ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחות ויעל פר ואיל במזבח" מסביר רש"י שכל הקללות הללו באות בגלל שבלק ובלעם מבינים שמשה רבנו הולך למוות. הם יודעים שמשה לא יכנס לארץ ישראל, ובני ישראל עומדים בשערי הארץ, וזו פירצה שהם חייבים לנצל. "ראה בלק שעתידיה פרצה להפרץ בישראל משם ששם מת משה. כסבור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה". איך בלק ובלעם רוצים לנצל את הפירצה?

מי יודע את סודו של משה?

חכמינו אומרים שהמואבים פונים למדיינים לעצה בגלל ששם נתגדל משה רבנו. "ומה ראה מואב ליטול עצה ממדיין כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו במדיין נתגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו" (רש"י על במדבר פרק כב פסוק ד). אחרי שהם קיבלו את העצה הם הולכים לאדם ששקול כנגד משה. "תני (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמושה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם כדי שלא יהא פתחון פה לאומות העולם לומר אלו היה לנו נביא כמושה היינו עובדים להקב"ה ואיזה נביא היה להם כמושה? זה בלעם בן בעור" (במדבר רבה נשא).

הישרים הם האבות

בלעם רואה עצמו שקול כנגד משה, ולא עוד אלא שהוא שקול לאבות הקדושים. כך מפרשים חז"ל את כוונת בלעם בדבריו: "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמותי" (במדבר כג י) הישרים הם האבות (ע"ז כה ע"א). והוא רואה את עצמו שקול כנגדם.

גם שבעת המזבחות שבונה בלק לבלעם בכל פעם שהוא הולך לקלל מכוונים לזה. "את שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן, אלא את שבעת המזבחות, אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות, ואני ערכתי כנגד כולן" (רש"י במדבר כג ד).

בכל דור ודור המשכו של משה

אומר רבי שמעון כי באחרית הימים תתגלה נשמותו של משה במשיח. "דַּעְתִּיד כּוּלִי הָאֵי לְאַתְחֲדָשָׁא עַל יְדָא דְמִשְׁחָא בְּסוּף יוֹמָא דְבְּרָא בְּתַרְיָא, לְקַיָּמָא קְרָא (קהלת א ט) מִ"ה שְׁ"הָה ה"א שְׁיָהָה". והתפשטות משה היא בכל דור ודור ובכל צדיק וצדיק. "וְאַתְפְּשֻׁתִּיהּ הוּא בְּכָל דְּרָא וְדָרָא, בְּכָל צַדִּיק וְחָכָם דְּמִתְעַסֵּק בְּאַוּרֵי תָא". ומשיח זה הוא המשך של משה שלוחם בהמשך של בלעם.

כן כתב רבנו חיים ויטאל בשם האר"י ז"ל: "בכל דור ודור הקב"ה שולח ניצוץ משיח, כדי שאם נזכה - ונאלצו, ולהאיר לעולם אם יהיו צדיקים בתורתו, שלא יאבד העולם. או להחזיר לאותו הדור שהוא בו בתשובה - אם יהיו רשעים וחטאים. ולקיים הברית ולסבול יסורים על עון הדור, ובהנחתו ירפא להם" (ספר הליקוטים ישעיה לח). עוד כתב כי הוא יכול למוות או להיחרג על קידוש השם כרבי עקיבא. "אבל מוכרח שבכל דור ודור הוא בא, או לגאול את ישראל - אם הם ראויים. או לזכות את הדור, או ללמדם תורה - כשהדור חולך בחושך" (ספר הליקוטים - וישב לח).

תפקיד הצדיקים - להחיות ניצוץ משיח בכל אחד

תפקיד הצדיקים שהם ניצוץ משיח הוא גם לעורר את העם לגאולה, כדרך שעשה משה רבנו ע"ה, שהוציאם מהגלות וחזיק את לבם ארבעים שנה להתמיד בדרך לארץ ישראל, וגם להחזירם בתשובה, להוציאם מ"ט שיערי טומאת הגלות ולהביאם למ"ט שיערי קדושת ארץ ישראל. שהצדיק שהוא ניצוץ משיח הוא גם ניצוץ נשמות משה רבנו עליו השלום.

על פי הדברים הללו נבין למה אמר הבעש"ט על רבי חיים בן עטר זיע"א, שהוא ניצוץ משיח. כך כתב רבי גרשון מקיטוב לגיסו הבעש"ט: "אמרת לי פעם אחת שרואה אתה במראה שבא חכם לירושלים ממדינת מערב והוא ניצוץ של משיח, רק שהוא בעצמו אינו יודע, והוא חכם גדול בנגלה ובנסתר ובעל בכי. ואח"כ אמרת לי שאין אתה רואה אותו וכמדומה לך שהלך לעולמו. וכשבאתי לכאן חקרתי אחרי זה הדבר, וסיפרו לי מזה האיש פלאי פלאות. ושמו ר' חיים בן עטר והיה חסיד גדול, חריף ובקי בנגלה ובנסתר, וכו' וסיפרתי להחכמים דברים מה שאמרת עליו ונבהלו משמוע".

תפקיד כל צדיק - למלא שליחות המשיח

רבי חיים בן עטר זיע"א אמר ועשה. הוא עלה לירושלים והקים בה ישיבה שקיימת עד היום. בדרך זאת מילא אור החיים הקדוש את מה שמבואר בפירושו לתורה על תפקיד הצדיקים. "והודיע הכתוב כי גאולתו היא ביד הצדיק אשר יהיה קרוב לה", על דרך אומרו (לעיל ג) בקרובי אקדש, הוא יגאל ממכר אחיו, כי האדון ברוך הוא יקרא לצדיקים 'אחי' כביכול (זוה"ק ח"ג קס): דכתיב (תהלים קכ ח) למען אחי ורעי".

הצדיקים צריכים לעורר את לב העם לעזוב את הגלות ולעלות לארץ ישראל. "והגאולה תהיה בהעיר לבות בני אדם ויאמרו להם: 'הטוב לכם כי תשובו חוץ, גולים מעל שלחן אביכם? ומה יערב לכם החיים בעולם, וזלת החברה העליונה אשר הייתם סמוכים סביב לשלחן אביכם, הוא אלהי עולם ברוך הוא לעד?".

הצדיקים צריכים להמאיס בעיני עם ישראל את טובת חוץ לארץ המדומה. לעורר את הרצון שלהם לעלות לארץ ישראל. "נבזה יגאל ה' ממכרו". על התרשלות הצדיקים שלא עושים כן כתב אור החיים דברים מבהילים ביותר: "ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל, ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב" (ויקרא כה כה).

גלות קשה מגלות מצרים

אור החיים הקדוש מתחיל במאיסת הגלות. הוא כותב עליה כי היא "יותר מגלות מצרים" (אור החיים ויקרא ו, ב). "והן גלות ישמעאלים אשרי מי שלא ראם משעבדים וממורים חיי ישראל", שגזלים את רכושם של היהודים עד שמתים ברעב ב"מ. ועיקר התנכלותם היא לחכמים ולצדיקים. על כן מתפלל אור החיים הקדוש שגור דינם יהיה קשה ביותר: "ולצד מה שעשו להצדיקים הללו, יחתם גור דין לאומה רשעה".

גם באופן אישי סבל מהם אור החיים הקדוש, וכך הוא כותב בהקדמת ספרו חפץ ה': "דע לך אחי כי כל מה שלמדתי בחיי לא היה אלא מאהבת ה'. ומחשק התורה. כי מהיותי בעולם אשר פתחתי את עיני סכמוני כתרונני צרות רבות". כדרכה של גלות שנאמר: "ואבדתם בגוים אשר באתם שם". וגם מבית ישראל שמתקיים בהם "ונתן לכם ה' שם לב רגז".

והאיר ה' עיני שכלי שצריך לעלות לארץ ישראל

"והאיר ה' עיני שכלי, אין זה אלא לקום ולעלות אל מקום חשבתי בו הוא מקום השכינה. עיר הרמה. עיר החביבה על אלהי עולם". כל הצרות הללו הביאו את רבי חיים בן עטר להבין כי משהו לא נכון בצורת החיים של עם ישראל. אבות אבותיו סבלו מגירוש ספרד ואיבדו את רכושם וכל אשר להם, רבים מאחיהם עונו ונשרפו על-ידי הנוצרים. אין זאת אלא שאלוקים אמר לנו כי צריך לעזוב את ארצות הגולה ולעלות לארץ הקודש. ארץ ישראל.

ייסורי הגאולה עדיפים על ייסורי הגלות

אור החיים הקדוש ידע כי ארץ ישראל נקנית בייסורים. חבלי המשיח הם כמו חבלי לידה, ייסורים של אהבה שבסופו של דבר עוברים, ואילו עם ישראל מתגדל מתוכם ויוצא מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה. וכותב אור החיים הקדוש: "ואורתי כנבר חלצי, סיננתי עצמי סכנות גדולות. דרך מדבר באתי בו עד כי הביאני ה' פה עיר ליוראני יע"א לעלות דרך כאן לארץ חפצתי".

מעורר אנשים לעלות לארץ ישראל

בליבורנו שבאיטליה אסף רבי חיים תלמידים מלאי תורה וגבורה, אמונה גדולה ויראה טהורה שיבואו ביחד אתו לארץ ישראל. רבי חיים בן עטר הבין שהגאולה לא תבוא מכך שהוא יעלה לבדו לירושלים. על כן הוא החליט להקים ישיבה בירושלים ולקרוא משם לבני ישראל שבכל מקום ומקום לעלות לארץ ישראל. בקהילת ליבורנו מצא רבי חיים גם תלמידים שיעלו אתו, וגם עשירים שיסייעו לבנות קהילה לתפארת בירושלים.

לא ללמד על עצמו יצא - אל על הכלל כולו

רבי חיים ידע כי אי-אפשר להגיע לכל קהילות ישראל בגופו ממש, ועל כן הוא מנסה לעורר את עם ישראל גם באמצעות מכתבים, הוא כותב לקהילות שונות ומעודדם לחזור לבית אביהם. כך למשל כותב אור החיים הקדוש לקהילת קסאלי, כי עלייתו המתוכננת לירושלים היא לא בשביל עצמו, אלא למשוך את כל ישראל לשם. "לא ללמד על עצמו יצא - אלא ללמד על הכלל כולו יצא".

להקים שכינתא מעפרא

במכתבו הוא כותב: דעו לכם כי זה קול ה' שקורא לכם לעלות. "כי קול יצא מלפני ה'". מוזרח וממערב, באניות או ביבשה. "לומר די לעצר

אור החיים
הקדוש ידע כי
ארץ ישראל
נקנית
בייסורים.
חבלי המשיח
הם כמו חבלי
לידה, ייסורים
של אהבה
שבסופו של
דבר עוברים,
ואילו עם
ישראל מתגדל
מתוכם ויוצא
מאפלה לאורה
ומשעבוד
לגאולה

הפרידה מארץ הקודש. מהנבואה. מהקדושה העליונה. מהדבקות עם ה' אלוקינו. לומר די לצערה של השכינה הנמצאת תחת יד גויים והיא בצער גדול. **"צר לי לאם תבכה, הבת ירושלים ממורת"** על חילול ה' הגדול. על גויים שבאו היכלה. על כן קורא רבי חיים בן עטר זיע"א לכל הקהילות כולן: **"קומו ונעלה אל הר ה' בכנינו ובכנותינו"**. שם נלמד תורה ונתפלל בעד כל כלל ישראל אל **"מול הכותל המערבי אשר שם שכינה שורה"**.

שנת הנץ החמה – התחלת תהליך הגאולה

תוכניתו של רבי חיים בן עטר הייתה לעלות לארץ ישראל בשנת ת"ק, שהיא שנת ה-500 לאלף השישי. אם יודעים שכל אלף שנים הם כמו יום, הרי ב-500 לאלף השישי מתחיל הנץ החמה של היום השישי. בשנה זו מתחילים ניצוצות הגאולה של עם ישראל. כך כותב אור החיים הקדוש הם על-פי הגמרא (סנהדרין צו ע"א) שאומרת כי באלף השביעי הגאולה, ובאלף השישי השישי הכנה לגאולה: **"בשם שהשביעית משמטת – שנה אחת לשבע שנים, כך העולם משמט – אלף שנים לשבעת אלפים שנה, שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא"** ואומר (תהלים צב) **"מזמור שיר ליום השבת" – יום שפלו שבת, ואמר (שם ז) כי אלף שנים בעיניו כיום אתמול כי יעבר"**. כל אלף שנים הם כנגד יום. ועל כן האלף השישי הוא כנגד יום שישי הקרב לשבת, שהיא מעין עולם הבא.

כך כותב אור החיים הקדוש בפירושו לתורה, כי לפי זה מתחיל האור לעלות ולהאיר בשנת ת"ק. **"ומהשכל יהיו ת"ק ראשונה מדת לילה, ות"ק שניה מדת יום"** (אור החיים וקרא ו ב). כי שנת ת"ק היא שנת ה-500, והיא כנגד התחלת האור יום של יום שישי. **"ומקום אנו כי הוא קץ גאולתנו ויתקומו כל היעודים הרשומים ויתחילו ניצוצי גילוי הגאולה בהתחלת חמש מאות הבאים לשלום"** (אור החיים במדבר כו יט. ובאמת בשנים אלו הקרובות לשנת ת"ק עלו לארץ ישראל כמה וכמה צדיקים חשובים, ביניהם הרמח"ל, רבי חיים אבולעפיה ורבי עמנואל חי ריקי בעל משנת חסידים. הגאון מוילנא והבעל שם טוב, שידעו את חשיבותה של אותה שנה בתהליך הגאולה המתוכנן לעם ישראל, ניסו לעלות גם הם). בשנת ת"ק היה רבי חיים בן עטר באיטליה, לפני יציאה לארץ ישראל, ושמע כי יש מגפה ל"ע בירושלים, וגם בערים שבדרך היו מגפות ולא היה אפשר לעבור ממדינה למדינה, ששלטונות המדינות נזהרו והיו מכניסים להסגר כל מי שהגיע ממקום אחר. על כן חיכה רבי חיים בליבורנו עד יעבור זעם, ובניתיים אסף תלמידים ועורר את העם לעלות לירושלים ולסייע בבניינה. בסוף שנת תק"א יצא רבי חיים מאיטליה בדרכו לארץ ישראל עם תלמידיו.

קשיים בדרך לירושלים

שלושים אנשים עלו עם רבי חיים בן עטר מאיטליה לארץ ישראל. בתחילה הם נסעו באנייה לאלכסנדריה שבמצרים, שם הם עלו על ספינה שהייתה אמורה להוריד אותם ביפו ומשם יגיעו בדרך הקצרה לירושלים, מהלך יום וחצי ברגל. אך "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". בדרך החליט רב החובל הנוכרי להורידם בעכו. הוא לא שעה לתחנוניהם, ולא הסכים לקבל תוספת שכר כדי להורידם ביפו.

מגיפה בירושלים

וזאת לדעת, כי בימים ההם היה קשה מאוד להגיע מעכו לירושלים בדרך היבשה. שודדי דרכים רבים בדרך היו רוצחים כל מי שנקרה בדרכם וגוזלים את רכושם. אלא שצערם של רבי חיים ותלמידיו על עקשנותו של רב החובל הייתה לזמן קצר, שכן ברדתם מן האנייה נודע להם כי באותו זמן פרצה בירושלים מגיפה שכייתה רבים מבני ירושלים, והם הבינו כי מאת ה' הייתה העקשנות הזאת. רבי חיים בן עטר נאלץ אפוא להתעכב בעכו, והוא ותלמידיו, ששמחו על עצם היותם בארץ ישראל, הקימו את הישיבה בעכו באותה שנה.

נתמלא הבית ריח טוב, אשר כמוהו לא נהיה

בימים שבהם התעכבו בעכו, הלכו האור החיים הקדוש ותלמידיו למירון, ללמוד על ציונו של רשב"י. וכך כותב אחד מתלמידיו באגרת לתושבי הגולה: **"נכנסנו למירון יום רביעי... וישבנו בזה הבית של רשב"י ממש, ולמדנו שם בחשק גדול ובאהבה גדולה ובשמחה ספר הזוהר עד ד' שעות מן הלילה. ועמדנו לאכול, וחזרנו תיקף אחר האכילה ללימודינו, לפי שנתן הרב לכל אחד מהחברים שהיו שם ספר אחד של הזוהר והיה חלקי הספר בראשית, ולמדנו עד ששה שעות נתמלא הבית ריח טוב, אשר כמוהו לא נהיה, והריחו כולם אנשים ונשים, גם גביר אחד שהיה שם עמו. ושמחנו הרבה ולמדנו עד ח' שעות מהלילה והלכנו לישון וקודם שהאיר היום בשתי שעות עמדנו על משמרתנו ולא ישנו כי אם ב' שעות וישבנו ללמוד כשהאיר פני המזרח התפללנו כותיקין וישבנו ללמוד י"ח שעות ללא הפסק בינתיים אפילו של דבר תורה"**.

היכל האהבה שבירושלים

בסוף שנת תק"ב נתבשרו רבי חיים ותלמידיו כי נסתיימה המגפה בירושלים, והם עלו לעיר הקודש והמקדש. בחודש חשוון שנת תק"ג הקים אור החיים הקדוש את ישיבתו בעיר העתיקה בירושלים וקרא לה **"היכל האהבה"**, על שם האהבה שמתעוררת בבית המדרש בין ישראל לבין אביהם שבשמים. חלף חרון האף שהיה בגלות במשך 1,500 שנה.

הארה גדולה

כך כותב רבי חיים בן עטר זיע"א במכתב לאנשי ליבורנו שבאיטליה על האור הגדול שיש בירושלים עוד קודם הקמת הישיבה: **"תיקף כשהלכתי לבית הכנסת, ראיתי הארה גדולה בשעת כל נדרי וקנה לי גביר אחד מהמערב הוצאת ספר תורה דכל נדרי, ובשעה שפתחתי ההיכל היה בעיני כפתיחת שערי גן עדן, ובכל כך הארה שהייתה בבית הכנסת, וכל העם מתחננים וכל אחד בוכה בכיה גדולה לפני ה' לבנות בית המקדש, אפילו הפאלחים, יאמנו דברי, שלא ראיתי מימי הארה כאותה שעה"**.

אם היו מרגישים במתיקות התורה היו משתגעים אחריה

כשהוקמה הישיבה הם השתדלו ללמוד בה תורה במדרגה גבוהה יותר ממה שלמדו בגלות. הם השתדלו ללמוד תורה באהבה גמורה. כך כותב רבי חיים בן עטר בפירושו לתורה על האהבה הזאת: **"שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם"**.

הספק למען כללות ישראל

כשלומדים תורה באהבה כזאת, זוכים גם לברכה גדולה. וכך כותב רבי חיים בן עטר על הלימוד בישיבה בירושלים: **"במעט זמן למדנו קרוב לארבע מסכתות של גמרא ופירשנו כל המסכתות על פי שיטת הרמב"ם ז"ל. ועשינו חיבור נכבד, ובע"ה בקרוב יהיה נדפס בקוסאנדינא ויראו עיניהם פירות מדרש כנסת ישראל וישמח ליבם. ונוסף על שקידת הלימוד בתמידות וביצירת שמים. ועוד להם, שהכמי המדרש שבה לאל הצליחו וביניהם יודעים על פה חמשה מסכתות של גמרא על פה והלשון. וד' סדרי משנה. ומהם שמשתדלים שיהיה להם הרמב"ם על פה והלשון. וכבר הצליחו בחלק כל אחד מה שעלה בידו. ומהם משדלים בשולחן ערוך וכל אחד מצליח בחלקו. ה' יעזרונו על דבר כבוד שמו וברכת הטוב"**. לא למען עצמם למדו, אלא למען כללות ישראל, להקים שכונת מעפרא. ללמוד על מעלת התורה בארץ ישראל, שיראו עם הקודש כי אפשר ללמוד תורה בירושלים בטרה ובקדושה ובשמחה רבה.

הצדיקים צריכים להמאים בעיני עם ישראל את טובת חוץ לארץ המדומה. על התרשלות הצדיקים שלא עושים כן כתב אור החיים: "ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל, ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב"

סיפורים על הרב זצ"ל

אור מסנוור גנבים

סיפר הרב שלמה שושן: זה סיפור ששמעתי מאבי ביטון, גבאי בית כנסת בפסגת זאב שנקרא אור החיים, על שם אור החיים הקדוש. הוא סיפר שבאחד הימים פרצו לבית הכנסת שלהם וגנבו את ספרי התורה. הם היו במושבר קשה מכל הסיפור, פנו למשטרה לעזרה, אבל לא נושעו. בצר להם פנו המתפללים לרב אליהו זצ"ל וביקשו ממנו עצה מה לעשות כדי שה' יעזור להם להחזיר את ספרי התורה. זה היה בתמוז, קצת לפני ההילולא של אור החיים הקדוש. הרב אליהו זצ"ל אמר להם: לכו כל הקהילה לציון של האור החיים הקדוש בהר הזיתים, תתפללו על ציונו וה' יעזור. הם אספו אוטובוס או שניים לקבר של אור החיים הקדוש, התפללו שם ביום ההילולא בט"ו בתמוז וציפו לישועה.

כעבור יום או יומיים התקשרו מהמשטרה אל הגבאי ובישרו לו שהגנבים נמצאו. אבל כשהם שמעו את הפרטים על מציאת הגנבים, הם עמדו המומים. התברר שהספרים נמצאו ברכב נטוש בכפר הערבי חיזמה. השוטרים חקרו מי בעלי הרכב ודרכו הגיעו לגנבים.

כשתחקרו את הגנבים להבין מה קרה, למה הם השאירו את הספרים באוטו לאחר שטרחו לגנוב אותם, הם סיפרו שהם נסעו ברכב עם הספרים, כאשר בכוונתם למכור אותם ליהודים, ופתאום הם הרגישו פחד נוראי, עזבו את הרכב וברחו. כששאלו אותם מתי זה קרה, התברר שהפחד הזה נכנס בהם בדיוק כשחברי הקהילה התפללו על הציון של אור החיים הקדוש.

(מתוך כרך ח מסדרת "אביהם של ישראל" שיצא זה עתה לאור)

החיד"א היה אחד מבני הישיבה של רבי חיים בן עטר, ואחר כך המשיך כל ימיו ליישם את תורתו של אור החיים הקדוש, וכך הוא כותב: "מהר"ר חיים בן עטר קדיש מקהילת קודש סאלי ובא לעיה"ק ירושלים ת"ו סוף שנת תק"ב. ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו הרממה ועיני ראו גדולת תורתו, עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר. והן בעיון הדור והן בעיון הדור כמעט שכ"ב ובהודש תמוז תק"ג עלה לשמים בן מ"ז זלה"ה, וחיבר (ספרים): חפץ ה', ראשון לציון, אור החיים, פרי תואר, וחוכמתו ניכרת מספריו. אך זה אחד מעשרה מחוכמתו ורוחב ליבו וחורפתו הפלא ופלא וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מענייני העולם הזה ורבו עיוני נוראותיו".

דבקות בשכינה

לא לחינם מזכיר רבי חיים במכתביו ובפירושו פעמים רבות את השכינה. המתבונן יראה כי כל מגמת פניו של רבי חיים בן עטר הייתה להקים שכינתא מעפרא, וכל הזמן הוא היה דבוק בה. כך מביא רבי יוסף שאלתיאל בספרו "יוסף אברהם" מעשה: "שמעתי מרב וגדול ז"ל באחד מתלמידי הרב מהר"ח בן עטר ז"ל הלך לירושלים תובב"א. וכנסו האדון לארץ ישראל חילה פניו שיתן לו כתב לבני ירושלים. ואמר לו: אין לי אוהבים ומכרים בירושלים. אלא אתן לך כתב לשכינת עזונו ובלכתך שם תשים כתב זה בחור אחד של כותל מערבי דבית המקדש. וכך עשה ונודמו לו מזונותיו".

מתגבר על כעסו

מור"ר מרן הרב אליהו זצוק"ל היה מספר תדיר כי אור החיים הקדוש מביא בספריו כמה וכמה פעמים מעשה על דיין אחד שהעליבו אחד העשירים שיצא חייב בדין. אחר כך התעורר אותו עשיר ובא לבקש סליחה מהצדיק, ואמר לו הצדיק שאינו צריך לבקש סליחה, כי מיד כשהעשיר העליבו - סלח לו. "וכי סבור מר שיש בליבי עליו מאז ועד עתה? הרי בו ברגע שהכלמתי אותי מחלתי לך בלב שלם ואין לי שום טינה עליך".

וכששאלוהו על כך אמר הצדיק שכתוב בזוהר כי כל קפידא שיש ליהודי על חברו מכבידה על כנפי השכינה והיא מצטערת ולא יכולה לעלות (רעיא מהימנא ג' צו כח ע"ב), ועל כן איך אפשר לי להכביד על כנפי השכינה, לכן מחלתי מיד. את הסיפור הזה היה מספר החיד"א, והיה אומר כי באמת הסיפור הוא על רבי חיים בן עטר עצמו, שהיה כל ימיו משתדל להקים שכינתא מעפרא. גם מרן הרב אליהו זצוק"ל היה מספר את הסיפור הזה, ומי שזכה להכיר את הרב ואת דרכו, ידע שגם בזה המשיך מרן הרב אליהו זצוק"ל את דרכם של שני הצדיקים הללו.

והיה רצון שנוכח שניצוץ המשיח יאיר בדורנו ונזכה לגאולה שלמה, בחסד וברחמים, כפי שכתב האור החיים הקדוש בתפילה שחיבר להקמת שכינתא מעפרא: "הי רצון מלפניך אבינו מלכינו, אלקינו, ידידות אור נפשינו, רוחינו ונשמותינו, למען בריתך אשר קרית לשלש עשרה מידות שאין חזרות ריקן לעולם מלפניך, זכור אהבתנו וחיבתנו והשב שכינתך לבית קדשינו ותחזור להשתעשע בנו כימי קדם, כי קשה פרידתך ממנו כפרידת נפשינו מגופינו, המו מעינו, וכלתה נפשינו אל גאולת שכינתך ואל מעון קדשיך, ולרצונך ה' נכספנו, הננו מתחננים ובוכים לפניך, ה' אב הרחמן, על גלות השכינה, הושיעה ה' שכינתך, ודבק נפשינו באהבתך הנעימה והעריבה על נפשינו, וייעול מלכינו בהיכליה. אמן ואמן".

תשובה כהלכה

והתבוננות במשמעות החורבן, האישי והלאומי, הרוחני והגשמי. אפשר גם ע"י שירים ומתאימים. אפשר גם להמעיט בהנאות האישיות וכושר לא העיקר - עולה העיקר של עם ישראל והשכינה בגלות - ובוכים באמת.

תיקון חצות ע"ה ח"א. יוצא לי הרבה פעמים שאני אומר תיקון חצות ובסמך קריאת שמע שעל המיטה, האם בשניהם לומר וידי או רק באחד? רק באחד אפשר, בתחילת תיקון חצות.

תורה טאה. מצד אחד התורה היא בסיס כל העולם, סגמת הכול. אך מצד שני היא מיוחסת דווקא לנו. למה אנו אומרים "נתן לנו את תורתנו", הרי זה לכל העולם? לנו ניתנה תורה בשלמותה בשביל להביא ברכה לכל העולם. ולכן לגויים ניתנו רק מקצת מצוות (עיין אור החיים הק' על כי תבוא "וה' האמירך על כל הגויים" וכו').

עשרי רמאה נעל. איך זוכים להוריד דמעות בתפילה ובתיקון חצות? אני אדם שאחת להסון זמן יוצאת לי דמעה, וזה לא במקומות הנ"ל. להעמיק בלימוד